

2022-10-10

Yttrande över betänkandet Nästa steg - Ökad kvalitet och jämlikhet i vård och omsorg för äldre personer – SOU 2022:41

Mölnåls stad har givits möjlighet att yttra sig över remissen Nästa steg - Ökad kvalitet och jämlikhet i vård och omsorg för äldre personer SOU 2022:41. Vård- och omsorgsförvaltningen har tagit del av utredningen åt Mölnåls stads vägnar och lämnar nedan samlade synpunkter.

Bakgrund

Mycket har hänt sedan Ädelreformen genomfördes och förändrade äldreomsorgen för 30 år sedan. Den medicinska utvecklingen har medfört att alltmer avancerad hälso- och sjukvård kan bedrivas utanför sjukhusen. Demografiska förändringar med en åldrande befolkning och nya förväntningar på vården och omsorgen är också faktorer som spelat in. Den förändrade kontexten skapar nya behov och kräver förändring av arbetssätt.

Pandemin satte ljuset på de strukturella brister som länge varit kända inom äldreomsorgen. De lagförslag som presenteras i betänkandet syftar till att vidareutveckla äldreomsorgen och den kommunala hälso- och sjukvården.

Äldreomsorgslag

För att förtydliga äldreomsorgens uppdrag och innehåll samt skapa förutsättningar för en nationellt mer likvärdigt god kvalitet föreslår utredningen att det ska införas en särskild lag om äldreomsorg som ska komplettera socialtjänstlagen. En ansökan om bistånd ska fortsatt utredas, dokumenteras och prövas enligt Socialtjänstlagen och gällande myndighetsföreskrifter för socialtjänsten.

Äldreomsorgslagen ska synliggöra och tydliggöra kommunernas ansvar och skapa ett ramverk för styrning och uppföljning samt tillsyn. Man föreslår att äldreomsorgen ska ha ett förebyggande perspektiv och inriktas på att vara hälsofrämjande och stödja funktionsförmåga. Det föreslås bestämmelser om förbättringar gällande tillgänglighet, samordning, delaktighet, individanpassning, information, kontinuitet, trygghet och säkerhet samt kompetens och ledarskap.

I direktiven till utredningen framgår att syftet var att presentera ett förslag till äldreomsorgslag. Mölndals stad ser dock att det pågående arbetet med en revidering av Socialtjänstlagen hade gynnats av en gemensam översyn då det finns förslag i utredningen som uppfattas motsägelsefulla, till exempel avseende ett förenklat beslutsfattande där äldreomsorgslagen verkar gå mot motsatt håll.

Mölndals stad ser positivt på att det finns ett stort fokus på att stärka äldreomsorgens kvalitet vilket också kan stärka dess attraktivitet. Till exempel genom förslaget om en förordning om nationell ordning för kvalitetsutveckling i äldreomsorgen (NOK). Förordningen ska ge ytterligare stöd och styrning för kommunen i syfte att utveckla kvaliteten och uppnå likvärdighet. För att ytterligare höja kvaliteten anser Mölndals stad att det bör övervägas om skälig levnadsnivå ska förtydligas i lagstiftningen alternativt ersättas med goda levnadsvillkor.

Förslagen kring ledarskap och personal bedöms i grunden vara positiva. Det framhålls att chefen ska ges de förutsättningar som behövs för att de ska kunna utöva ett aktivt och närvarande ledarskap och att det i verksamheterna ska finnas den personal som behövs för att kunna utföra insatserna i enlighet med mål och krav. Mölndals stad ser dock att förslagen kan ge utrymme för olika tolkningar, där ekonomi och tillgång till personal med rätt kompetens påverkar handlingsutrymmet. Synpunkter har även framförts att lagförslagen inte enbart bör gälla i utförarverksamheterna utan även för exempelvis biståndshandläggare.

Fast omsorgskontakt finns idag i motsvarande funktion i kontaktpersonen. Förslaget att fast omsorgskontakt ska vara undersköterska medför sannolikt en ökad kvalitet men det skulle också innebära ett utökat behov av undersköterskor. Det är positivt att det i flera fall framhålls att det ”ska” upprättas genomförandeplaner och en individuell plan vid inflyttning på särskilt boende för äldre. Bra också att det införs att genomförandeplanen ska innehålla rehabilitering och förebyggande åtgärder. Formuleringarna tydliggör kraven.

Synpunkter finns även på att åldersgränsen på 65 år bör ses över, då till exempel åldersgränsen för LSS höjs till 67 år fr.o.m. 2026. Rimligt är att lagstiftningarna har samma åldersgränser.

Stärkt primärvård i kommunerna

Utredningen lämnar även flera förslag på lagstiftning som syftar till att stärka hälso- och sjukvården i kommunerna. Förslagen ska tydliggöra huvudmännens (kommun/region) respektive uppdrag och därigenom stärka grunderna för samverkan. Bland annat förtydligas att kommunen ansvarar för hälso- och

sjukvård på primärvårdsnivå och regionens ansvar för att tillhandahålla läkare. Regionen och kommunerna ska i en gemensam plan ange formerna för och utvecklingen av primärvården.

För att säkerställa att det finns hälso- och sjukvårdskompetens på ledningsnivå i kommunen föreslås en ny funktion på huvudmannanivå. Även i regionen ska det finnas en ledningsansvarig för planering och samordning av hälso- och sjukvårdsinsatser i kommunens primärvård. I lagen införs krav på två nya funktioner, kvalitetsansvarig för omvårdnad samt kvalitetsansvarig för rehabilitering.

Mölnads stad ställer sig positiv till förslagen som presenteras avseende ökad medicinsk kompetens i kommunerna, exempelvis avseende ökad tillgänglighet till sjuksköterska och läkare, fast läkare- och vårdkontakt och individuell planering. Inriktningen med en ökad medicinsk kompetens på såväl huvudmannanivå som vårdgivarnivå bedöms vara central. Medicinsk kompetens hos chefer och ledare på alla nivåer är nödvändig för att kunna fatta välgrundade beslut samt identifiera behov av och driva förbättringsarbete.

Med nuvarande skrivningar anser Mölnads stad att det kan läggas olika tolkningar i de olika uppdragen och ser ett behov av förtydliganden kring de föreslagna rollerna. Kommunens ledningsansvarige kommer exempelvis att sakna beslutsmandat men ska följa upp och säkerställa kommunens primärvård. Utifrån detta blir den ledningsansvarige beroende av att politikernas och verksamhetschefens beslutsmandat.

Mölnads stad ser positivt på förslaget om en kvalitetsansvarig för rehabilitering, men ser utmaningar i rollen eftersom ledningsansvarig på huvudmannanivå inte kommer att inneha denna kompetens. Ledningsansvarig kan bli beroende av kvalitetsansvarig för rehabilitering som därmed inte enbart kommer arbeta stödjande gentemot verksamhetschefen. Väsentligt är att de förordningar som tas fram utifrån lagstiftningen ger en ökad tydlighet.

Mölnads stad uppfattar att kvalitetsansvarig för omvårdnad och rehabilitering inte ska arbeta med uppföljning/granskning på motsvarande sätt som MAS/MAR funktionerna gör idag. Utredningen framhåller i stället ”att för regleringen fullt ut ska få genomslag behövs en effektiv statlig tillsyn”. Hur formerna för uppföljningen ska se ut önskar Mölnads stad ytterligare beskrivningar kring.

Avslutningsvis framhåller utredningen att legitimerad personal bör utföra fler direkta vårdinsatser hos patienterna. Mölndals stad delar denna bedömning men precis som många av de övriga förslagen kommer det att krävas resurser. Trots den demografiska utvecklingen och utmaningar i kompetensförsörjningen saknar Mölndals stad en analys på hur detta ska genomföras. Vilket skulle kunna medföra att äldreomsorgen hamnar i en förtroendekris när man utlovar något som verksamheterna inte förmår att leva upp till. De ekonomiska resonemang som redogörs för i utredningen framhåller att förslagen kommer att ge samhällsekonomiska vinster men det verkar råda osäkerhet kring var och när man kommer se minskade kostnader.